

Diagnostinio įrankio panaudojimo metodinės rekomendacijos

Diagnostinio įrankio paskirtis

Diagnostinis įsivertinimo įrankis padės mokiniams įsivertinti mokėjimo mokyti (MM) kompetenciją ir nusistatyti pasiektą kompetencijos lygį. Susipažinęs su mokinių įsivertinimu mokytojas lengviau nuspręs, kurios mokėjimo mokyti srities gebėjimus mokiniams reikėtų patobulinti. MM kompetenciją sudaro keturios sritys¹.

Diagnostinio įrankio struktūra

Diagnostinį įsivertinimo įrankį sudaro aštuoni klausimynai: po keturis 5–6 klasių ir 7–8 klasių mokiniams (žr. lentelę).

Lentelė. Diagnostinio vertinimo įrankio klausimynų pavadinimai, MM kompetencijos sritys ir vertinami gebėjimai bei nuostatos.

Klausimyno pavadinimas	Vertinama MM kompetencijos sritis	Vertinami gebėjimai ir nuostatos
Kodėl mokausi?	Teigiamas požiūris į mokymąsi ir nusiteikimas mokyti	<ul style="list-style-type: none">• Mokymosi svarbos, vertingumo suvokimas, poreikis tobulėti• Atsakingas ir atkaklus mokymasis• Savarankiškas mokymasis• Mokymasis iš kitų ir kartu su kitais• Pasitikėjimas savo jėgomis mokantis
Ko mokausi?	Mokymosi tikslo ir jo link vedančių veiklų numatymas	<ul style="list-style-type: none">• Mokymosi tikslų išsikėlimas ir jų svarbos (prioritetų) numatymas• Žingsnių tikslui pasiekti sugalvojimas ir apmąstymas• Mokymosi veiklos ir laiko planavimas
Kaip mokausi?	Organizuota ir kryptinga mokymosi veikla	<ul style="list-style-type: none">• Pasirūpinimas reikiamomis mokymosi priemonėmis• Informacijos šaltinių pasirinkimas, reikiamos informacijos radimas• Mokymosi būdų pasirinkimas ir taikymas
Kaip sekasi?	Mokymosi veiklos ir rezultatų apmąstymas bei įsivertinimas	<ul style="list-style-type: none">• Mokymosi veiklų stebėjimas• Mokymosi rezultatų apmąstymas• Savęs kaip besimokančiojo pažinimas• Numatymas, ką daryti, kad pagerėtų mokymasis

Kiekvienas klausimynas sudarytas iš 20 uždarojo tipo užduočių. Visų užduočių atsakymai parinkti taip, kad atspindėtų keturis MM kompetencijos lygius: pirmieji žingsniai (1 lygis), einama teisinga kryptimi (2 lygis), jau arti tikslo (3 lygis), įgyjama kompetencija (4 lygis).

¹ Kuriant įrankį buvo pasinaudota leidinyje *Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimas* (2012) pateikta MM kompetencijos samprata, kompetencijos pažangos vertinimo aprašais ir 5–8 kl. mokiniams skirtų kompetencijos įsivertinimo užduočių sąsiuvinių turiniu.

Prieiga per internetą http://mokomes5-8.ugdome.lt/images/Nauji_dokumentai/Metodika/MMK_vertinimas.pdf.

Įsivertinimo rezultatų pateikimas

Įsivertinimo pabaigoje pateikiami MM kompetencijos srities keturių pažangos lygių aprašymai ir atsakymų, priskirtų kiekvienam lygiui, skaičius (žr. 1 pav.). Taip pat pateikiami visi mokinio pasirinkti atsakymai, sugrupuoti pagal tai, kuriam lygiui jie buvo priskirti, ir jų įvertinimas taškais (žr. 2 pav.).

1	
Rūta, Kaip sekasi (5–6)	
Atlikai mokytis gebėjimų nustatymo testą. Toliau pateikiami jo rezultatai: tavo atsakymų, pagal kuriuos buvo nustatytas 1, 2, 3 ir 4 lygis, skaičius ir kiekvieno lygio aprašymas. Kad būtų lengviau suprasti įvertinimą, nurodomi testo klausimų atsakymai ir jų vertė taškais. Varnele pažymėti tavo atsakymai, pagal kuriuos buvo nustatytas lygis. Rezultatus galima išsaugoti savo kompiuteryje ir nusiųsti mokytojui.	
I lygis	5 atsakymai
Pirmieji žingsniai Padedamas ir paragintas kitų stebiu, kaip man sekasi mokytis, kartais įsiklausau į man duodamus patarimus ir bandau jais pasinaudoti.	
II lygis	14 atsakymų
Einama teisinga kryptimi Kitų padedamas apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymdamasis, kur ir kaip turėčiau tobulėti.	
III lygis	1 atsakymas
Jau arti tikslo Savarankiškai apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymdamasis. Kitiems patarus numatau, kur ir kaip reikėtų patobulėti.	
IV lygis	0 atsakymų
Igyjama kompetencija Savarankiškai apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymdamasis, numatau kur ir kaip galėčiau patobulėti.	

1 pav. Įsivertinimo rezultatų pavyzdys – kompetencijos srities keturių pažangos lygių aprašymai ir atsakymų, priskirtų kiekvienam lygiui, skaičius

Klausimai su tavo pasirinktais atsakymais, pagal kuriuos buvo nustatytas 1 lygis.	Taškai
1. Pamokoje teko dirbti su iki tol nebandytu prietaisu – mikroskopu. Pamokos pabaigoje mokytojas paprašė įsivertinti, kaip pavyko mikroskopu stebėti objektus. Pažymėk vieną atsakymą, kuris labiausiai primena tavo elgesį panašiose situacijose.	
Kai kas nors nepavykdavo, paklausdavau draugo, kaip padaryti, todėl užduotį atlikau gerai.	2
☒ Manau, kad man visai neblogai sekėsi.	1
Atidžiai klausiausi mokytojo aiškinimo, kas buvo neaišku – klausiau, todėl užduotį atlikau greitai ir gerai.	4
Supratau, kaip stebėti objektus mikroskopu, žinau, ką kitą kartą daryčiau kitaip.	3
2. Įsivaizduok, kad tau niekaip nepavyko atlikti kelių kontrolinio darbo užduočių. Kaip elgsiesi po kontrolinio darbo? Pažymėk vieną labiausiai sau tinkantį atsakymą.	
Rašydamas darbą supratau, ko dar nemoku, ir jau suplanavau, kaip užpildysiu spragas.	4
Po pamokos mokytojo ar draugų pasiklausiu, kaip reikėjo atlikti tas užduotis, kurių nesupratau.	3
☒ Manau, kad viską atlikau neblogai, bet konkrečių užduočių po kontrolinio darbo jau neprisimenu.	1
Paklausysiu, kai apie kontrolinį darbą kalbės draugai ar mokytojas – gal paaiškės, kaip reikėjo atlikti tas užduotis, kurių nesupratau.	2

2 pav. Įsivertinimo rezultatų pavyzdys – pasirinkti atsakymai ir jų įvertinimas taškais

Visą rodomą informaciją mokinys gali išsaugoti (PDF formatu) ir atsispausdinti.

Diagnostinio įrankio naudojimas

Diagnostinį MM kompetencijos įsivertinimo įrankį patariama pradėti naudoti jau 5 klasėje. Prieš pradėdant jį naudoti, klasės auklėtojai siūloma įsigilinti į MM kompetencijos sampratą ir MM kompetencijos sritis, susipažinti su diagnostiniu įsivertinimo įrankiu, apgalvoti, kaip geriau būtų pristatyti MM kompetencijos įsivertinimo idėją mokiniams. Kalbant su mokiniais siūloma aptarti, kaip jie supranta MM kompetenciją, kodėl svarbu ją ugdyti ir įsivertinti. Kartu su mokiniais nusprendžiama, kurios MM kompetencijos sritys gebėjimus jie įsivertins pirmiausia, o tada pasiūloma atlikti atitinkamo klausimyno užduotis.

Klasės auklėtojai susipažinus su mokinių atsakymais, organizuojamas pokalbis su klase: *Kurie klausimai buvo vertinami aukščiausiu lygiu? Kokius atsakymus pasirinko mokiniai? Kurie klausimai vertinami žemiausiu lygiu? Kokius atsakymus pasirinko mokiniai? Kuriuo lygiu mokiniai galėtų įsivertinti savo šios srities gebėjimus?* Vis dėlto galutinį sprendimą apie pasiektą lygį tam tikroje MM kompetencijos srityje turėtų priimti pats mokinys, o klasės auklėtojas galėtų pasiūlyti mokiniams savo sprendimus vizualizuoti – pažymėti pasiektą kompetencijos lygį diagramoje, pasinaudojant įsivertinimo įrankiu „Voratinklis“ (žr. „Voratinklio“ panaudojimo metodines rekomendacijas). Toliau mokiniai turėtų būti paraginti apmąstyti, ką turėtų daryti kitaip, norėdami pagilinti pasirinktos MM kompetencijos sritys gebėjimus. Dirbdami grupėmis jie bando išsikelti tolesnius mokymosi uždavinius. Išklauius visų grupių pasiūlymus, priimamas bendras visai klasei sprendimas dėl šios MM kompetencijos sritys tobulinimo.

Su mokinių sprendimu supažindinami visų dalykų mokytojai, tėvai. Tariamasi, kokios veiklos padėtų mokiniams siekti išsikelto mokymosi tikslo. Mokiniai siūloma pasinaudoti kitais jo poreikius atitinkančiais virtualioje mokymosi aplinkoje esančiais įrankiais: mokymosi stiliaus nustatymo, planavimo, pažangos stebėjimo, refleksijos.

Tą patį diagnostinį įsivertinimo klausimyną galima būtų panaudoti pakartotinai, norint įsivertinti, kaip sekasi tobulėti. Praėjus sutartam laikui, vėl atliekamos to paties klausimyno užduotys, o gauti rezultatai palyginami su ankstesniais, diskutuojama apie aukštesnių / tokių pačių / žemesnių rezultatų priežastis. Svarbiausi pastebėjimai vėl pažymimi ar užrašomi „Voratinklio“ diagramoje. Pagal individualius poreikius formuluojami tolesni šios srities mokymosi uždaviniai konkrečioms mokiniams.

Toliau mokiniai, konsultuojami klasės auklėtojo, pasirenka kitą MM kompetencijos sritį, kurią norėtų patobulinti, ir atlieka diagnostinio įrankio kitos dalies užduotis. Tada atliekama kitos srities diagnostinė užduotis, vėl išsikeliami nauji tikslai ir t. t.

7–8 klasei skirti klausimynai naudojami panašiai, jei mokiniai tai daro pirmą kartą. Tačiau, jei atitinkamus MM kompetencijos įsivertinimo klausimynus mokiniai buvo naudoję 5–6 klasėse, tai 7–8 klasėse gauti rezultatai palyginami su jaunesnėse klasėse gautais rezultatais. Be to, 7–8 klasių mokiniai turėtų būti paskatinami išsikelti individualius mokymosi uždavinius.